

ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRK EROİN BAĞIMLILARININ ÖZELLİKLERİ

Dr. Özlem Yalnız¹, Dr. Özkan Pektaş², **Dr. Emre Şahin¹**, Dr. Ö. Ayhan Kalyoncu²,
Dr. Hasan Mırsal², Dr. Mansur Beyazyürek³

¹Uzm. Dr. Balıklı Rum Hastanesi Vakfı Anatolia Klinikleri, İstanbul

²Yrd. Doç. Dr. Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri AD, İstanbul

³Psikiyatri Profesörü, Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul

GİRİŞ VE AMAÇ

Psikoaktif madde bağımlılığı bireylerde çeşitli psikososyal, ekonomik ve sağlık problemleri yaratırken, yalnız bağımlı bireyi değil; aynı zamanda ailesini, sosyal çevresini ve içinde bulunduğu toplumu çeşitli düzeylerde etkilemektedir. Hastalık seyrinin; sosyoekonomik durum, kullanılan madde, kullanım şekli - sıklığı - yoluna bağlı olarak değişmesi (1),madde kullanım bozukluklarında kültürel özelliklerin önemini artırmaktadır (2). Ülkemizden 1960'lı yıllarda başlayan göç ile pek çok Türk vatandaşı değişik ekonomik olanaklar ve kazançlar elde etmek amacıyla göç hareketine katılarak; sanayileşmiş dünya, yeni gelir stratejileri, sosyal düzenler ve tüketim alışkanlıkları ile karşılaşmıştır. Yeni kültürle ilişkileri sonucu göçmen grubunun kimliğinde yeniden yapılanma süreci başladı.Yeniden yapılanma süreci bir taraftan mevcut belirleyici kültüre uyma isteği, diğer yandan kendi kimliğini koruma isteği arasında oluşan gerilimli bir ortamda gerçekleşmektedir (3,4). Avrupa ülkelerinde üçüncü kuşak olarak adlandırılan Türkler halen pek çok sosyal, kültürel, politik sorunlar yaşamaya devam etmektedir. Varoluşundan bu yana çeşitli biçimlerde kendini uyuşturma yoluna giden insanoğlu yirmi birinci yüzyılda tüm dünyada artan biçimde madde bağımlılığı ile savaşmak zorunda kalmış, yurtdışında yaşayan Türk gençleri arasında da madde kullanma eğilimi ve problemi yaygınlaşan önemli sorunlardan biri haline gelmiştir. Yurtdışında yaşayan madde bağımlısı Türkler, giderek artan oranda Türkiye'ye gelerek burada tedavi olmayı seçmektedir. AMATEM'e 1996 yılı içinde başvuran kişilerin % 10'u yurtdışında yaşayan Türklerden oluşmaktadır (5). Kliniğimizde ise 1996 yılı içinde tedavi gören hastaların % 22'si yurtdışında yaşamaktadır (6).

Bu çalışmanın amacı; Anatolia Bağımlılık Tedavi Kliniği'nde "Eroin Bağımlılığı" tanısı ile yatarak tedavi gören Almanya'da yaşayan Türk eroin bağımlılarının özelliklerini tanımlamaktır.

YÖNTEM

Çalışmaya; Anatolia Bağımlılık Tedavi Kliniği'ne ardışık sıra ile yatan 98 Almanya'da yaşayan Türk eroin bağımlısı alınmıştır. Tanılar DSM IV tanı ölçütlerine göre konulmuştur (7). Hastalar 76 soruluk yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile değerlendirilmiştir.Bu form, Lewis ve arkadaşlarının kitabından faydalanılarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır (8). Görüşme formu uygulanırken cevapların güvenilirliği için, gerektiğinde hasta yakınları ile görüşülmüştür. Bu çalışmada ana hatlar ile incelenen

değişkenler: sosyodemografik veriler, kültürel özellikler, aile ile ilgili bilgiler, tedavi tutum-beklentileri, kültürel uyum, göç nedenleri, sorun alanları, eroin kullanım özellikleri, temin etme şekli, yasal sorunlar, cezaevinde bulunma durumu, tedaviye gelme şekli ve sonuçlardır. Elde edilen veriler SPSS for Windows 10.0 paket istatistik programında sıklık, tanımlama Ki - kare analizleri ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya alınan 98 eroin bağımlısı hastanın 92'si Türk vatandaşı (%93.9), 2'si Alman vatandaşı (%2), 4'ü çifte vatandaştır (%4.1).

A-SOSYODEMOGRAFIK VERİLER:

Toplam 98 hastanın 8'i kadın (%8.2) ve 90'ı erkektir (%91.8).Yaş ortalaması 28.7'dir (ss=7.8).Hastaların ağırlıklı olduğu yaş grubu 22-24' tür (n= 19;%38.8).Hastaların yaş dağılımı ve diğer sosyodemografik veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.Hastaların 2'si yalnız (%2), 10'u arkadaşı ile birlikte yaşarken (%10.2), büyük çoğunluğu ailesi ile birlikte yaşamaktadır (n=86; %87.8).Hastaların 36'sı (%36.7) ağırlıklı olarak Türklerin, 60'ı (%61.2) yabancıların, 2'si (%2.1) Türk- yabancıların birlikte olduğu yerlerde ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Dini görevleri yerine getirme sorusuna; %53.1 (n=52) hasta "hiç", %44.9 (n=44) hasta "arasıra", %2 (n=2) hasta "sık sık getiririm" cevabı vermiştir.

Tablo 1: Sosyodemografik Özellikler			
Özellik		n	%
Yaş Dağılımı	15 - 19	22	22.4
	20 - 24	38	38.8
	25 - 29	30	30.6
	30 - 34	6	6.2
	35 - 39	2	2.0
Cinsiyet	Kadın	8	8.2
	Erkek	90	91.8
Medeni Durum	Bekar	70	71.4
	Evli	26	26.5
	Dul (Boşanmış)	2	2.1
Eğitim Durumu	İlkokul	8	8.2
	Ortaokul	30	30.6
	Lise	42	42.9
	Üniversite	4	4.1
	Meslekokulu	14	14.2
Meslek	Yüksekokul gerektiren	4	4.1
	Satış elemanı	2	2.0
	Esnaf	42	42.9
	İşçi	10	10.2
	Diğer	40	40.8

Halen İş Durumu	Tam gün	42	42.9
	Yarım gün	8	8.2
	İşsiz (İşsizlik sigortası alıyor)	16	16.3
	İşsiz (İşsizlik sigortası almıyor)	32	32.6
Aylık net gelir	0 - 500 Euro	24	24.5
	501 - 1500 Euro	50	51.0
	1501 Euro <	24	24.5
Almanya'da yaşama süresi	Doğumdan itibaren	62	63.3
	5 yıl - 10 yıl	24	24.4
	10 yıldan fazla	12	12.3

B.YAŞAM TARZINA İLİŞKİN BİLGİLER:

Almanya'da yaşamaktan memnun olduğunu söyleyen hastaların oranı %49 (n=48), memnun olmadığını söyleyen hastaların oranı %32.6 (n=32) ve emin olmadığını söyleyenlerin oranı %18.4'dür (n=18). Kendisini Almanya'da "yabancı" olarak görenlerin oranı %44.9 (n=44), "yabancı" olarak görmeyenlerin oranı %32.7 (n=32) ve emin olmadığını söyleyenlerin oranı %22.4'dür (n=22). Hastaların %55.1'i (n=54) kendisini Türkiye'de "yabancı" olarak gördüğünü, %32.7'si (n=32) "yabancı" olarak görmediğini ve %12.2'si (n=12) emin olmadığını söylemiştir. Kendi yaşam tarzını Türk kültürüne daha yakın bulduğunu söyleyen hastaların oranı %32.7 (n=32), Alman kültürüne daha yakın bulduğunu söyleyen hastaların oranı %34.6 (n=34) ve her iki kültüre yakın bulan hastaların oranı %32.7'dir (n=32). "Kendinizi içinde yaşadığınız toplumun ferdi olarak görüyor musunuz?" sorusuna 60 hasta %61.2 "evet" olarak cevap vermiştir (Hayır: n= 38; % 38.8). Arkadaşlarının çoğunun Türklere oluştuğunu söyleyenlerin oranı %49 (n=48), Almanlardan oluştuğunu söyleyenlerin oranı %18.3 (n=18) ve diğer yabancılardan oluştuğunu söyleyenlerin oranı %32.7'dir (n=32). Hastaların % 57.1'i (n= 56) Almanca'yı daha iyi konuştuğunu, % 42.9'u (n=42) Türkçe'yi daha iyi konuştuklarını belirtmişlerdir.

C. AİLEYE İLİŞKİN BİLGİLER

Aileye yönelik sorulan sorulardan şu bilgiler elde edilmiştir; çalışmaya alınan aileler ağırlıklı olarak çekirdek aile (%75.5) iken, %16.3'ü geniş aile ve %8.2'si parçalanmış ailedir. Hastaların annelerinin eğitim durumu; %26.5 okur-yazar değil, %24.5 okur-yazar, %42.9 ilköğretim ve %6.1'i ortaokul mezunudur. Hastaların babalarının eğitim durumu ise %12.2 okur-yazar değil, %10.2 okur-yazar, %47 ilköğretim, %24.5 ortaokul, %4.1 lise ve %2.0 üniversite mezunudur. Hastaların ailelerinin ağırlıklı olarak geliri 1500 Euro üzerindedir (%57.1).

Aileler ağırlıklı olarak Türk TV kanallarını seyretmektedir (%75.5). Hastaların ailelerinin Almanya'da ilişkide olduğu kişiler çoğunlukla Türklere oluşmaktadır (%87.8). Ailelerin Almanya'ya gidişine neden olan en önemli etken (%85.7) ekonomik koşullar olarak bildirilmiştir. "Sizce ailenizin Almanya'ya gidiş nedeni gerçekleşti mi" sorusuna hastaların %71.4'ü (n=70) "evet", %28.6'sı (n=28) "hayır" cevabını vermiştir.

Hastalar ailelerinin yaşam tarzını %67.3 oranında "Türk kültürü ve İslam dinine uygun", %28.6 oranında "Alman yaşam tarzına uyum göstermeye çalışan" ve %4.1 oranında "Alman yaşam tarzına uygun" olarak tanımlamışlardır. Diğer taraftan hastaların %59.2'si

(n=58) ailesinin yurtdışındaki kültüre ve yaşam tarzına uyum sağlayabildiğini düşünmektedir. Bunun yanında %67.3'ü (n=66) ailesinin Türkiye'ye kesin dönüş yapmak istediğini belirtmiştir.

D. EROİN KULLANIMINA İLİŞKİN BİLGİLER:

Çalışmaya alınan hastaların ilk kez eroini kullanma yaşı ağırlıklı olarak 20'nin altındadır (%85.7).Hastaların eroin kullanım özellikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.Hastaların %36.7'si (n=36) "huzur ve gevşeme" sağladığı için, %36.7'si (n=36) sıkıntılarını unutturduğu için, %20.5'i (n=20) zevk verdiği için,%6.1'i (n=6) cinsel açıdan aktif olmasını sağladığı için madde kullanımını sürdürdüklerini ifade etmişlerdir. Yoksunluk belirtilerinden kurtulmak için madde kullanımını sürdürenler %61.2'lik (n=60) bir oranla ilk sırada yer almaktadır. Hastaların %53.1'i (n=52) kendilerini kullandığı maddeye bağımlı olarak görürken, %46.9'u kullandığı maddeye bağımlı olmadığını düşünmektedir.

Hastaların %87.8'i (n=86) maddeye bağlı yasal sorunlar yaşamış, %46.9'u ise (n=46) aynı nedenle çeşitli sürelerle cezaevinde bulunmuştur.

Tablo 2: Eroin Kullanım Özellikleri			
Özellik		n	%
Eroini ilk kez kullanma yaş dağılımı	10-14	38	38.8
	15 - 19	46	46.9
	20 - 24	10	10.3
	25 - 29	2	2.0
	30 - 39	2	2.0
Eroini ilk kez kullanma nedeni	Farkında olmadan	6	6.1
	Merak	44	44.9
	Arkadaş etkisi	34	34.7
	Kabul görme	4	4.1
	Sıkıntı giderme	4	4.1
	Diğer	6	6.1
Gün içinde eroin kullanma sıklığı	Bütün - gün	72	73.4
	Sabah - akşam	10	10.2
	Sabah	4	4.1
	Öğleden sonra	4	4.1
	Gece	8	8.2
Eroin kullanım şekli	İntravenöz yolla	37	37.7
	Koreks	3	3.0
	Nazal	26	26.6
	Kaydırma	32	32.7
Eroini hangi yolla temin ettiği	Sokak satıcısı	56	57.2
	Arkadaş	16	16.3
	Üretim yapanlar	22	22.4
	Diğer	4	4.1

Eroini kimlerle beraber kullandığı	Yalnız	54	55.1
	Arkadaşları	36	36.8
	Ailesi	6	6.1
	Diğer	2	2.0
Arkadaşlarının ne kadarı eroin kullanıyor	Hiçbiri	8	8.2
	Birkaçı	28	28.6
	Çoğu	40	40.8
	Hepsi	22	22.4

E. TEDAVİYE İLİŞKİN BİLGİLER:

Hastaların %22.4'ü ilk kez yatarak tedavi görmektedir. Hastaların %28.6'sının ise dörtten fazla hastanede yatarak tedavi girişimi mevcuttur. Hastaların %77.6'sı tedaviye kendi isteği ile geldiğini bildirmiştir. Şimdiki hastane yatışına karar verirken, hastaların %42.9'luk (n=42) bölümünde yasal problemler ve %38.8'lik (n=38) bölümünde dini inançlar etkili olmuştur.

Tedaviden sonra Türkiye'de yaşamaya devam ederse madde kullanma probleminin sona ereceğini düşünüp düşünmediği sorusuna 58 hasta "evet" (%59.2) ve 40 hasta "hayır" (%40.8) biçiminde cevap vermiştir.

Çalışmada yer alan değişkenlerin birbirleri arasındaki ilişki incelendiğinde şu bulgular elde edilmiştir:

Kendini bağımlı olarak görmeme eğilimi 25-29 ve 30-34 yaş grubunda dikkat çekicidir ($\chi^2=16.9$ DF=8 $p<0.05$). 20-29 yaş grubu yasal sorun yaşadıklarını bildirmektedir ($\chi^2=17.9$ DF=8 $p<0.03$).Dini inançların tedavi arama davranışına etkisi 20-29 yaş grubunda azalmıştır ($\chi^2= 25.3$ DF=12 $p<0.02$). Almanya'da profesyonel yardım alma oranı 20-29 yaş grubunda artarken, 25-29 yaş grubunda azalmaktadır ($\chi^2=26.3$ DF=12 $p<0.01$).Tedaviye gelme kararında ailenin etkisi 15-19 yaş grubunda daha yüksek olarak görülmektedir ($\chi^2=30.7$ DF=8 $p<0.001$).Türkiye'de yaşama halinde eroin kullanma probleminin sona ereceği düşüncesi 15-19 ve 25-29 yaş grubunda ağırlık kazanmaktadır ($\chi^2=14.7$ DF=4 $p<0.05$). Kendi işini yapan gruplarda bütün-gün madde kullanma eğilimi artmaktadır ($\chi^2=28.6$ DF=16 $p<0.03$).Tedavi olma kararında ailenin etkisi yasal sorun varlığında artmaktadır ($\chi^2=13.6$ DF=6 $p<0.05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmaya, Almanya'da yaşayan 98 Türk eroin bağımlısı alınmıştır. Araştırma grubu içinde ilk dikkati çeken özellik erkek bağımlıların belirgin olarak fazlalığıdır. Bu sonuç daha önce bildirilen yayınlardaki cinsiyetle ilgili bağımlılık oranlarına uygunluk göstermektedir (9,10). Çalışmada dikkat çeken bir diğer bulgu da maddeyi ilk kullanma yaş ağırlığının 15-19 (%46.9; n=46) olmasıdır. Ancak 10-14 yaş grubundaki oran da (%38.8; n=38) azımsanacak ölçüde değildir.Diğer taraftan A.B.D'de ilk opioid kullanım deneyiminin 10 – 20 yaş arasında olduğu ve hatta 10 yaşa kadar inebildiği bildirilmektedir (9).Pugatch ve ark.tarafından eroine başlama yaş ortalaması 18.3 olarak saptanmıştır (10).Azınlık gruplarında madde kullanımının arkadaş gruplarında madde kullanımının yaygın olduğu koşullarda arttığı bildirilmektedir (11). Bu çalışmada yer alan hastaların da arkadaşları arasında eroin kullanımı yüksek oranda saptanmıştır. Türkiye'de madde kullanımının araştırıldığı çalışmada, intravenöz yolla eroin kullananlar eroin kullananların üçte birini oluşturmaktadır (12).Bizim

çalışmamızda bu oran %37.7'dir.Çalışmanın çarpıcı sonuçlarından birisi de eroin kullanım nedeni ile yasal sorun varlığı (%87.8) ve cezaevinde bulunmadır (%46.9).

Yapılan istatistiki değerlendirmelerde; küçük yaşlarda tedaviye gelmede aile etkisinin yoğunluğu, kendi işini yapan grupta bütün gün madde kullanma eğiliminin olması, tedavi olma kararında ailenin etkisinin yasal sorun varlığında artması, tedaviye kendi isteği ile gelenlerde dini inançların etkisinin daha fazla olması gibi sonuçların bulunması Almanya'da yaşayan Türklerin eroin kullanımı ve tedavi özellikleri ile ilgili daha ayrıntılı çalışmaların organize edilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

KAYNAKLAR

- 1- Halikas JA,Kuhn K. Opioid dependence. In Current Psychiatric Therapy. Dunnerdl (ed). W.B. Saunders Company, Philadelphia, 1993, pp 118-123.
- 2- Seale JP,Muramoto ML.Substance abuse among minority populations.Primary Care,1993,20:167-180.
- 3- Zarif F,Goldberg A, Karakaşoğlu Y. 2000'li Yıllarda Almanya'da Türkler. Ankara : Önel Yayınevi, 1995.
- 4- Şen F,Koray S. Türkiye'den Avrupa Topluluğu'na göç hareketleri. Ankara: Önel Yayınevi, 1993.
- 5- AMATEM.Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Alkol Madde Araştırma ve Tedavi Merkezi 1996 yıllık faaliyet raporu, İstanbul, 1996.
- 6- Pektaş Ö,Kalyoncu A,Yılmaz S,Mırsal H,Beyazyürek M. Anatolia Bağımlılık Tedavi Kliniği'nde yatarak tedavi gören hastaların deskriptif analizi. 33. Ulusal Psikiyatri Kongresi 1-4 Ekim 1997, Antalya.
- 7- American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. 4.baskı, Washington, DC: The American Psychiatric Association,1994.
- 8- Lewis JA,Dang RQ,Blevins GA.Substance abuse Counseling:an individualized approach.Second Edition.Brooks/Cole Publishing Company,California,1994.
- 9- Kaplan HI,Sadock BJ.Synopsis of Psychiatry.8th edition,Mass Publishing Co.Egypt,1998.
- 10- Pugatch D,Strong LL,Has P,Patterson D,Combs C,Reiner S,Rich JD,Flanigan T,Brown L.Heroin use in adolescents and young adults admitted for drug detoxification.Journal of Substance Abuse,2001,13:337-346.
- 11- Velez CN,Ungemack JA.Psyhosocial correlates of drug use among Puerto Rican youth:generational status differences.Social Science&Medicine,1995,40:91-103.
- 12- Ögel K.Türkiye'de Madde Bağımlılığı.2. baskı, IQ Kültür/Sanat Yayıncılık,İstanbul,2002.